

**Міністерство освіти і науки України
Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського**

ІСТОРИЧНИЙ ДОСВІД І СУЧАСНІСТЬ

**Матеріали
XXX наукової конференції
здобувачів вищої освіти**

Випуск 46

Одеса – 2024

УДК: 001:005.745

I – 90

Збірник містить тези доповідей окремих учасників
XXX наукової конференції здобувачів вищої освіти
«Історичний досвід і сучасність».

Редакційна колегія збірника:

Богданова І. М., доктор педагогічних наук, професор
(ПНПУ імені К. Д. Ушинського);

Букач В. М., кандидат історичних наук, приват-професор
(ПНПУ імені К. Д. Ушинського);

Наумкіна С. М., доктор політичних наук, професор
(ПНПУ імені К. Д. Ушинського);

Сокаль М. А., кандидат філологічних наук, доцент
(ПНПУ імені К. Д. Ушинського);

Сухотеріна Л. І., доктор історичних наук, професор
(НУ «Одеська політехніка»).

Відповідальний редактор – Букач В. М.

Рецензенти:

Колбіна Л. А., кандидат педагогічних наук, доцент
(ПНПУ імені К. Д. Ушинського);

Мельник Ю. П., кандидат політичних наук, доцент
(Одеський державний аграрний університет).

(С) Південноукраїнський національний педагогічний університет імені
К. Д. Ушинського (м. Одеса), 2024.

(С) Букач В. М., упорядник, 2024.

ДІЯЛЬНІСТЬ ТЕРОРИСТИЧНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ ТА СПОСОБИ ПРОТИДІЇ ЇХ ФІНАНСУВАННЮ

Чебан Е.

Забезпечення миру та міжнародної безпеки є одним із найактуальніших питань для кожної держави світу. Тероризм не народився сьогодні і його, на жаль, неможливо позбутися завтра. З розвитком науки й технологій він інтенсивно розвивається і більш того – удосконалюється. Активна діяльність терористичних організацій та угруповань стимулює до створення нових методів боротьби з їх фінансуванням та до жорстких заходів щодо контролю за фінансовими потоками.

Нині у світі позначилися окремі регіони, де тероризм стає найважливішим чинником, визначає життя соціуму, впливає на характер міжнаціональних відносин, контролює міждержавні відносини. Проявом тероризму є сучасні війни, ісламський екстремізм, політичні, етнічні та релігійні конфлікти. Жертвою тероризму може стати як окремо взятий індивід, так і суверенна держава [2, с. 131].

Сьогодні маємо реальні приклади, коли загроза тероризму переростає у пряме військове протистояння, що спричиняє ряд проблем і створює небезпечне середовище для людського життя. Спираючись на досвід антитерористичної діяльності міжнародних організацій, а також на відповідну державну політику низки країн, поставимо за ціль розглянути діяльність терористичних організацій та з'ясувати, завдяки чому працює система відмивання коштів, одержаних злочинним шляхом, та які існують протидії терористичному фінансуванню.

Більшість терористичних організацій, пов'язаних з відмиванням коштів, зафіксовано на Близькому Сході та в Африці. Відомо, що терористична організація «Ісламська держава» має величезні запаси фінансових ресурсів, а найважливішим джерелом прибутків для них залишається контрабанда нафти й торгівля нею на «чорному» ринку. Зрозуміло, мова йде не про кілька тисяч доларів, а про суму, яку складно одержати навіть незаконним шляхом.

«Ісламська держава» працює як державний апарат, а тому здатна генерувати фінансові потоки. Це також свідчить про те, що організація отримує прибуток з митних зборів і податків жителів підконтрольних терористам території.

Там, де з'являється інформація про діяльність терористичних організацій, обов'язково натрапимо на новину про гуманітарну допомогу або благодійні організації і це не випадково. Наприклад, німецький уряд зазначав, що приватні особи з країн Перської затоки виявляють інтерес до ІД та практикують спосіб прикривання гуманітарними організаціями, але часто кошти просто збирають цілком відкрито. Звісно ж кожні подібні дії мають відповідну реакцію міжнародного співтовариства.

Благодійні організації є досить привабливими для терористів та вразливими для неправомірного фінансування тероризму. Суспільство довіряє їм, вони мають доступ до фінансування і використовують велику кількість грошових коштів. Такі організації підлягають менш суворим нормативним вимогам щодо капіталу, атестації та обліку, порівняно з кредитно-фінансовими установами та компаніями. За результатами пленарного засідання у Парижі, експерти FATF (міжнародна група з протидії відмиванню брудних коштів) дійшли висновку, що «неправомірне використання некомерційних організацій для фінансування тероризму є найбільш слабкою ланкою міжнародних зусиль, спрямованих на викорінення такого фінансування у джерелах його виникнення» [5].

Злочинні організації і терористичні угруповання продовжують розширювати міжнародні мережі та укладати між собою вигідні союзи. Глобалізаційні процеси дозволили їм розширити свою діяльність шляхом інтернаціоналізації засобів зв'язку і банківських систем, а відкриття кордонів істотно полегшило їхні зусилля.

Проведені розслідування дали змогу виявити безпосередні зв'язки між різними терористичними угрупованнями і злочинними організаціями, що займаються торгівлею наркотиками, які зараз працюють разом через

необхідність, зручність або взаємну користь. Ці зв'язки можуть приймати різні форми, але загалом вони мають важливий вплив на фінансування терористичних груп. Наприклад, Аль-Каїда та інші терористичні групи використовували для свого фінансування Афганістан як один із головних виробників опіуму в світі. Після захоплення Афганістану талібами в 1996 році, вирощування опіуму стало важливим джерелом прибутків для терористичних організацій. Мережі зі збуту працювали в основному в Пакистані, а також в інших регіонах.

Поширена проблема відмивання грошей, з якою досить складно боротися, показова у Ізраїльсько-палестинському конфлікті, який нещодавно спричинив новий імпульс на міжнародній арені. Крім досвіду з приватними особами у «Ісламській державі», одним із відомих способів отримання прибутку терористичної організації ХАМАС є здійснення переказу коштів через криптобіржі. За даними аналітиків, незадовго до нападу на Ізраїль на цифрові гаманці, що належать угрупованню Ісламський джихад, союзному ХАМАС, було перераховано \$93 млн. Частина цих коштів надійшла через російську біржу Garantex. Інсайдери, знайомі з ситуацією, стверджують, що Garantex стала основним каналом проведення операцій із криптовалютами в російській юрисдикції. Зокрема через неї багатії виводять гроші з росії, через неї ж свої доходи відмивають російські кіберзлочинці. Сполучені Штати Америки відреагували і вже розробляють проєкти з протидії. Американська компанія Bloomberg заявила, про те, що високопоставлений американський чиновник відвідає Саудівську Аравію і Катар, щоб активізувати зусилля з перекриття каналів фінансування ХАМАСу [3].

Крім вищезазначених способів відмивання коштів, для терористичних організацій також є можливість функціонувати без центральних органів управління, а їх фінансування може здійснюватися через сторонніх фінансових помічників. Також все частіше практикують спосіб передачі грошей готівкою від «інкогніто», тобто ніхто не знає, від кого гроші і кому

передаються. Це може привести до захоплення заручників, нести небезпеку життю непричетних осіб, цивільному населенню тощо.

Відомо також, що значна частина фінансування терористів походить із легального бізнесу або «чистих» грошей. Ці кошти отримуються з різних секторів економіки. Загрозливим є факт, що прибуток, отриманий з приватного бізнесу без значних початкових капіталовкладень, може стати джерелом фінансування терористичної діяльності. Особлива небезпека пов'язана з тими видами бізнесу, де немає офіційних вимог до кваліфікації (наприклад, бізнес без потреби спеціальної ліцензії) або які дозволяють використовувати великі обсяги готівки при обігу товарів. У таких випадках існує висока ймовірність, що прибуток, одержаний із законного бізнесу, буде спрямований на підтримку терористичних дій.

Більшість країн та міжнародних організацій застосовують заходи та приймають закони, які забороняють фінансування терористичних організацій, а також включають санкції проти осіб або організацій, які співпрацюють з терористами.

Міжнародні стандарти для боротьби з подвійними загрозами відмивання коштів і фінансування тероризму були розроблені FATF і складаються з 40 рекомендацій, що охоплюють правові та інституційні аспекти відповідності, а також 11 Безпосередніх Результатів щодо ефективності. Стандарти FATF встановлюють вимоги до правоохоронних органів, судової системи, підрозділів фінансової розвідки (ПФР), а також приватного сектору та його наглядових органів [5] .

Регіональний орган за типом FATF, а саме моніторинговий орган – MONEYVAL відіграє значну роль у протидії фінансуванню міжнародного тероризму і реалізував свою першу Стратегію на 2020-2022 роки. Це привело до значних успіхів у зміцненні міжнародного статусу MONEYVAL у Глобальній мережі під керівництвом FATF, суттєвого вдосконалення її інструментів моніторингу та посилення внутрішнього позиціонування в Раді Європи. Значні виклики, спричинені пандемією COVID-19, були швидко

подолані за допомогою інноваційних гібридних методів оцінювання. Було проведено реформування ресурсного забезпечення, що гарантувало стабільність і безперервність роботи Секретаріату MONEYVAL (1, с. 1).

Проблемою з фінансуванням тероризму також ретельно займається Організація об'єднаних націй. Запроваджено проєкт КТЦ ООН боротьби з фінансуванням тероризму. У 2018 і 2019 роках було ухвалено та реалізовано указ, що дав змогу країнам ідентифікувати осіб і структури, пов'язані з тероризмом. Крім того, КТЦ ООН також допоміг Групі країн сходу і півдня Африки у боротьбі з відмиванням грошей (ESAAMLG) розробити регіональний оперативний план боротьби з фінансуванням тероризму, який у вересні 2018 року був успішно ухвалений в країнах ESAAMLG на міністерському рівні та дав змогу цій регіональній організації виконати одну з ключових вимог ФАТФ [4].

Таким чином, міжнародна спільнота має інструменти протидії терористичному фінансуванню, питання лише в тому, наскільки вони дієві. На сьогодні діяльність терористичних організацій не збавляє обертів і залишається як глобальною, так і локальною загрозою. Боротьба з фінансуванням тероризму має мати системний характер у міжнародному просторі з метою недопущення здійснення терористичних актів чи посягання на територіальну цілісність держав. Заходами боротьби з фінансуванням тероризму можуть бути конфіскація майна терористів та їхніх співучасників, а також позбавлення волі залежно від законодавства тієї чи іншої країни. Терористична діяльність у сучасному світі має нести сувору відповідальність.

-
1. Стратегія MONEYVAL щодо протидії відмиванню коштів, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення (2023-2027 роки). Варшава, 2023. 25 квітня. 15 с. // https://fiu.gov.ua/assets/userfiles/200/Statements%20of%20international%20organizations/UKR_%20Strategy_25_04.pdf
 2. Тимошенко, В.І. (2023). Детермінанти сучасного тероризму. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право. 2023. Вип. 75, ч. 2, С. 130 -135. // <http://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/276160/271031>

20.Павлішина Д., Кубко В. П. Міжнародний тероризм: поняття, сутність, характеристика.....	74
21.Чебан Е. Діяльність терористичних організацій та способи протидії їх фінансуванню.....	80
22.Наші автори.....	85

Примітка:

1. Доповіді Аврамогло А., Бейгул А., Добровольської Д., Загороднюка Д., Коври К., Кровякової А., Мальчик А., Мусі А., Мутавчи В. підготовлені під науковим керівництвом приват-професора Букача В. М.
2. Доповідь Чебан Е. підготовлена під науковим керівництвом доцента Кубко В. П.
3. Доповідь Савицького В. підготовлена під науковим керівництвом доцента Мельник Ю. П.
4. Доповіді Латової М., Панової К. підготовлені під наукови керівництвом старшого викладача Татакі Д. Д.

Історичний досвід і сучасність: Матеріали XXX наукової конференції здобувачів вищої освіти. Тези доповідей/ Відп. ред.
В. М. Букач. Вип. 46. Одеса: ПНПУ, 2024. 88 с.

Підписано до друку	30. 06. 2024
Умовн.- друк. арк.	4,2
Тираж	100 прим.